

Tilburg University

Inventarisatieonderzoek naar de subsidiëring van muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen

Grazell, J.; Velde, V. v.d.; Lelieveldt, P.

Publication date:
2006

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Grazell, J., Velde, V. V. D., & Lelieveldt, P. (2006). *Inventarisatieonderzoek naar de subsidiëring van muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen*. OGC -afdeling Kunstbeleid en Management, Fac. Letteren, Universiteit Utrecht.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Inventarisatieonderzoek naar de subsidiëring van muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen

Drs. J. Grazell, Drs. V. van der Velde en Dr. P. Lelieveldt

*Onderzoeksinstituut Geschiedenis en Cultuur
Afdeling Kunstbeleid en Management, Faculteit Letteren,
Universiteit Utrecht
Juli 2006*

Voorwoord

In februari 2006 ontvingen wij van het Fonds voor de Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK) en de Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles (VNME) de opdracht tot het verrichten van een inventarisatieonderzoek naar de subsidiëring van muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen. In dit rapport doen wij verslag van onze bevindingen. Wij willen het FAPK en de VNME en met name Marjolein van Gernerden en Frits Selie hartelijk bedanken voor het in ons gestelde vertrouwen en de praktische adviezen en ondersteuning bij het verwezenlijken van dit onderzoek. Tenslotte een woord van dank voor de muziekensembles die de tijd hebben genomen tussen alle bedrijven door de enquêtes in te vullen en/of een gesprek met ons te voeren.

Jos Grazell

Vincent van der Velde

Philomeen Lelieveldt

Onderzoeksinstituut Geschiedenis en Cultuur,

Afdeling Kunstbeleid en Management, Faculteit Letteren, Universiteit Utrecht

Utrecht, 31 juli 2006.

Inhoudsopgave

Hfst. 1	Inleiding	5
Hfst. 2	De financiële structuur van de muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen	8
Hfst. 3	Een kwalitatieve analyse van de sector muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen	11
Hfst. 4	Conclusies en Aanbevelingen nader onderzoek	18
Bijlage A	Overzicht muziekensembles in de cultuurnota 2005-2008	21
Bijlage B	Tabel financiële kerngegevens	22
Bijlage C	Overzicht gesprekspartners	24
Bijlage D	Literatuurlijst	25
Bijlage E	Vragenlijst	26

Hoofdstuk 1. Inleiding

Verdeling meerjarige instellingssubsidies

Het beheer en de verantwoording over de meerjarige instellingssubsidies¹ voor 38 muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen in het kader van de Cultuurnota 2005- 2008 is door het ministerie van OC&W in mandaat overgedragen aan het Fonds voor de Amateurkunst en Podiumkunsten.² In de aanloop naar de nieuwe Cultuurnotaperiode heeft de commissie Muziek en Muziektheater van de Raad voor Cultuur de verschillende beleidsplannen van ensembles naast elkaar gelegd en gestreefd naar een billijke en inzichtelijke verdeling van de subsidiegelden. In dat kader werd een verdelingsmodel ontwikkeld dat op basis van enkele factoren voor ieder ensemble helder zou maken hoeveel subsidie het kon verwachten. Na analyse van de beleidsplannen en begrotingen kwam de Raad tot de conclusie dat er enkele opvallende zaken waar te nemen waren, die als vertrekpunt konden dienen bij ontwikkeling van dat model. Zo bleek allereerst dat voor de activiteiten die een ensemble draaiende houden (administratieve en organisatorische ondersteuning) bij de verschillende ensembles een overeenkomstig bedrag werd begroot. Ook was duidelijk dat de gemiddelde uitkoopsommen bij de jazz- en geïmproviseerde muziekensembles lager waren dan in andere muzikale genres.

Besloten werd de subsidies als volgt toe te wijzen. De kosten van administratieve en organisatorische ondersteuning, promotie en het onderhouden van een website, die door de Raad geraamd werden op een bedrag van gemiddeld € 14.000,- per jaar, werden als 'normbedrag' gehanteerd. Een extra toeslag van € 5000,- kon worden toegekend aan ensembles die zich buitengewoon inspannen voor nieuw repertoire en in het bijzonder voor de muziek van Nederlandse scheppende toonkunstenaars. Ook waren extra toeslagen mogelijk van 1000 Euro per musicus voor internationale reis- en verblijfkosten.³

De Raad vond het rechtvaardig om bovengenoemd basis(norm)bedrag bij iets grotere ensembles (van meer dan 6 musici) te verdubbelen. Dit ter compensatie van uitkoopsommen, die indien zij berekend werden per musicus, leidden tot hogere honoraria voor kleinere ensembles dan voor de grotere.⁴

---

¹ "Een meerjarige instellingssubsidie in het kader van de Cultuurnota is bedoeld voor culturele instellingen, als een bijdrage voor hun activiteiten, ter uitvoering van een goedgekeurd beleidsplan voor een periode van vier jaar. [...] De Cultuurnota is niet bedoeld voor projectsubsidies." (www.cultuurnota.nl; geraadpleegd 10-01-2006).

² Zie bijlage A.

³ De informatie in deze paragraaf is ontleend aan Spiegel van de Cultuur, Advies Cultuurnota 2005-2008, pagina 19 en 20 en aan mededelingen van Renee Jonker, commissielid Muziek, Raad voor Cultuur.

⁴ In hoofdstuk 2 wordt hierop verder ingegaan.

Omdat de uitkoopsommen in de jazz- en geïmproviseerde muziek gemiddeld de helft waren van die in de klassieke kamermuziek, adviseerde de Raad het normbedrag voor deze groepen op € 49.000,- te stellen. Dit bedrag werd verdubbeld voor de grote groepen en ensembles in dit genre. Verder stelde de Raad zich op het standpunt dat de klassieke kamermuziek zich moest kunnen bedruipen met de opbrengsten die de markt momenteel genereert.⁵

De huidige subsidieverdeling voor de ensembles die in mandaat zijn overgedragen aan het FAPK laat aldus een gevarieerde doch ietwat onoverzichtelijke schakering van subsidiebedragen zien, die gebaseerd is op enerzijds het genre (en de daarmee samenhangende marktpositie) en anderzijds het repertoire van de ensembles.⁶

Doel van de opdracht

In de loop van de Cultuurnotaperiode 2005-2008 moet duidelijk worden of de toegekende cultuurnotasubsidies ‘voldoen’ voor de reguliere muziekpraktijk van de diverse ensembles. Het FAPK en de Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles (VNME) willen daarom dat de huidige verdeling en besteding van het beschikbare budget geïnvventariseerd wordt, zodat bijtijds knelpunten gesignaleerd worden, en dat een beargumenteerd beleidsadvies kan worden gegeven over de subsidiemogelijkheden voor de betrokken ensembles in de toekomstige cultuurnotaperiode.

Vraagstelling

Aan de afdeling Kunstbeleid en Management van de Faculteit Letteren van de Universiteit Utrecht is opgedragen deze inventarisatie uit te voeren. Na overleg met het FAPK en de VNME hebben de uitvoerders besloten het onderzoek als volgt uit te werken:

Voldoet de huidige verdeling van de Cultuurnota subsidies voor de realisering van de reguliere muziekpraktijk van de betrokken ensembles? Zijn alternatieve verdelingsscenario's haalbaar?

---

⁵ De Raad heeft de beide fondsen ter ondersteuning van de podiumkunsten geadviseerd om de zoals hier omschreven structureel gesubsidieerde kamermuziekgezelschappen voortaan ook in de gelegenheid te stellen om projectsubsidies te verwerven. Advies Cultuurnota 2005-2008, p.93.

⁶ De overzichtelijkheid is weinig gediend bij de hier en daar verwarrende categorisering door de Raad. De hoofdingeling van muzikale genres die het raadsadvies onderscheidt is: ensembles gecomponeerde muziek; ensembles en groepen jazz- en geïmproviseerde muziek, niet-westers en pop; vocale ensembles; muziektheater en opera; Daarnaast spreekt de Raad in zijn inleiding over kleine ensembles in kamer & wereldmuziek, over collectieven in de jazz- en geïmproviseerde muziek, over de kleinschalige muzieksector en kleinschalige muziektheatergezelschappen. Welke ensembles precies tot welke categorieën behoren en waar de grenzen liggen tussen klein en groot is onduidelijk.

Methodes

Door middel van schriftelijke vragenlijsten zijn bij alle 38 ensembles de volgende gegevens geïnventariseerd:

- een typering van het ensemble (doelstelling, genre, repertoire, grootte, publieksbereik etcetera);
- een overzicht van de gerealiseerde inkomsten -in bedragen- in 2005 uit: normeringssubsidie Cultuurnota, publieke fondsen, private fondsen, sponsoring, recettes, overige inkomsten;
- de gerealiseerde uitkoopsommen in 2005;
- de aard en inzet van de organisatorische ondersteuning in 2005 (hieronder wordt verstaan de aanpak of typering van de administratieve en organisatorische ondersteuning en de besteding van de beheerslasten in uren, taken en budget);
- een overzicht van de gerealiseerde artistieke activiteiten in 2005, in aantal en soort (regulier en incidenteel).

De vragenlijst moest binnen 3 weken worden teruggestuurd. Van de 38 verzonden vragenlijsten, werden er 14 retour gezonden. Daarvan waren enkele onvolledig ingevuld en daardoor slechts gedeeltelijk bruikbaar. Twee weken na verzending van de vragenlijsten zijn alle ensembles nogmaals benaderd via e-mail voor verificatie van ontvangst van de vragenlijst. Een week daarna is telefonisch contact opgenomen met de ensembles die nog niet gereageerd hadden. De belangrijkste reden voor de hoge non-respons op de vragenlijsten was het gebrek aan tijd in verband met de hectiek rondom concerten. Er werd geprobeerd om zoveel mogelijk ensembles toch over te halen te participeren in het onderzoek. Een aantal ensembles was alsnog bereid om mondelinge informatie aan te leveren, in (telefonische) interviews of bij de lunchbijeenkomsten van de VNME, waaraan tien ensembles deelnamen. Het doel van deze gesprekken was meer inzicht te verkrijgen in de werkwijze en organisatie van de ensembles, de relaties met de podia, alsmede de manier waarop door de ensembles gewerkt wordt met de normsubsidies. Van de 38 ensembles hebben uiteindelijk zestien ensembles een inhoudelijke bijdrage geleverd aan dit onderzoek. Achtergrondinformatie werd bovendien verkregen door een beknopt literatuuronderzoek en enkele gesprekken met 'managers' en een adviseur van de Raad voor Cultuur.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de neerslag van de vragenlijsten. De financiële structuur van de muziekensembles werd beschreven door Jos Grazell. Vincent van der Velde schreef hoofdstuk 3, waarin de inhoudelijke achtergronden en toekomstvisies vanuit de ensembles worden weergegeven. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies en aanbevelingen voor nader onderzoek. Daarvoor is behalve eerdergenoemde auteurs ook Philomeen Lelieveldt verantwoordelijk.

Hoofdstuk 2. De financiële structuur van muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen

Doordat de veertien ensembles geen aselechte steekproef vormen maar een verzameling ensembles zijn waarvan de leiding bereid was mee te werken aan het onderzoek, kan er een bias optreden in de dataverzameling en is de representativiteit van de onderzochte groep mogelijk niet gewaarborgd als ze wordt vergeleken met de hele populatie. In dit hoofdstuk zal eerst de groep van veertien ensembles worden beschreven, daarna geanalyseerd. De verstrekte informatie heeft betrekking op het verslagjaar 2005.

Beschrijving van de steekproef.

Wij ontvingen financiële gegevens van zes ensembles en collectieven “Jazz en geïmproviseerde en niet-westerse muziek” en acht ensembles in de categorie “gecomponeerde muziek”. Het gemiddelde ensemble weet jaarlijks zo’n € 150.000,- aan inkomsten te genereren, waarvan één derde uit inkomsten via uitkoopsommen. Het resterende bedrag komt uit diverse subsidiebronnen zoals het ministerie van OC&W, overige rijksoverheid en particuliere fondsen. Van de totale kosten die enigszins moeizaam in evenwicht zijn gebracht met de opbrengsten gaat ongeveer 60% op aan personeelskosten voor de musici. De rest wordt besteed aan salarissen voor managers en aan materieelkosten voor instrumenten en administratie.⁷ Hierdoor worden gemiddeld jaarlijks zo’n 30 voorstellingen per ensemble mogelijk gemaakt met een gemiddelde inzet van acht musici.

Wel dient benadrukt te worden dat het hier slechts om gemiddelden gaat want de spreiding rond die gemiddelden is vrij groot. Daarnaast blijkt dat de spreiding in de kostenposten wat groter uitvalt dan de spreiding in de ontvangstenposten⁸. Als naar de financiële gegevens wordt gekeken is de onderzochte groep ensembles dus eerder als heterogeen te kwalificeren dan als homogeen. Deze heterogeniteit lijkt in belangrijke mate voort te vloeien uit de grote variatie in genres en repertoire, uit de omvang van de ensembles en het aantal activiteiten die zij ontplooiën.⁹

---

⁷ Zie bijlage B.

⁸ Door standaardafwijkingen te relateren aan de gemiddelden kan men deze observatie bevestigd zien.

⁹ De ensembles die financiële gegevens hebben aangeleverd voor dit onderzoek zijn gemarkeerd in bijlage A.

Analyse van de data

Nadere analyse van de cijfers maakt duidelijk dat de ensembles met enige moeite de eindjes aan elkaar kunnen knopen. De gemiddelde totale opbrengsten blijven namelijk enigszins achter bij de gemiddelde totale kosten.¹⁰

Met de inkomsten die worden verworven uit de optredens in de zalen, namelijk de inkomsten via uitkoopsommen en/of recettes kan gemiddeld slechts 59% van de personeelslasten van de musici worden gedekt.¹¹ Een substantieel gedeelte van de ontvangen subsidies, o.a. van de Cultuurnotasubsidies wordt aangewend om de personeelskosten van de musici te betalen. Dit blijkt ook uit het kengetal ‘dekkingsgraad overhead middels subsidies OC&W’ die 1,7 bedraagt.¹²

Met deze uitkomsten op tafel kan wat nader worden ingegaan op de probleemstelling van dit rapport, namelijk of de huidige verdeling van de Cultuurnotasubsidies voldoet voor de realisering van de huidige muziekpraktijk van de betrokken ensembles. De vraagstelling kan bevestigend worden beantwoord indien als overweging wordt genomen dat globaal de gemaakte kosten kunnen worden gedekt door een samenstel van inkomsten die uit diverse bronnen voortkomen zoals de inkomsten via uitkoopsommen en de subsidies van OC&W (Cultuurnotasubsidies). Indien echter de opvatting wordt gehuldigd dat bijvoorbeeld de activiteitlasten personeel volledig uit inkomsten via uitkoop zouden moeten worden voldaan en de subsidies via de Cultuurnota louter bedoeld zijn om de overheadkosten van het ensemble te bekostigen dan dient de vraag negatief te worden beantwoord. De subsidies via de Cultuurnota worden voor een substantieel gedeelte aangewend om de reguliere muziekpraktijk, namelijk de personeelslasten van de musici, te financieren.

Indien subsidies uit de Cultuurnota dienen te worden beschouwd als geormerkt geld dat uitsluitend dient te worden aangewend ten behoeve van beheerlasten personeel en materieel dan kan worden gesteld dat deze middelen nu gedeeltelijk op een andere wijze worden besteed, namelijk in de activiteitlasten sfeer, en feitelijk fungeren om de tekortschietende inkomsten via uitkoopsommen te compenseren.

Indien beleidsmakers het wenselijk achten dat tussen bepaalde inkomstenbronnen en uitgaven categorieën één op één relaties dienen te bestaan, bijvoorbeeld om het artistieke en het economische

---

¹⁰ Hiertoe werd de dekkingsbijdrage algemeen = totale opbrengsten / totale kosten berekend. Deze was voor 2005 0,99.

¹¹ Hiertoe werd de dekkingsbijdrage activiteitenlasten personeel berekend, namelijk de inkomsten via uitkoop gedeeld door de activiteitlasten personeel.

¹² Om de dekkingsgraad overhead middels subsidies OCW te berekenen werden de subsidie inkomsten OCW gedeeld op de totale beheerlasten.

gedrag van de ensembles in een bepaalde richting te sturen, dan voldoet de huidige situatie niet aan deze wens.

Deelpopulatie kleinere ensembles.

Indien de steekproef wordt gesplitst in een tweetal deelpopulaties waarbij als onderscheidend grootte criterium wordt gebruikt een omvang van zes à zeven musici dan kan worden vastgesteld dat eerder gemaakte vaststellingen overeind blijven met dien verstande dat de kleinere ensembles nog iets minder in staat zijn dan de grotere ensembles door middel van inkomsten via uitkoop de personeelskosten van de musici te bestrijden en derhalve ook een wat groter gedeelte van de subsidies van OC&W aanwenden om deze activiteitenlasten personeel te financieren.

Gemiddeld zijn de kleinere ensembles wat zuiniger met beheerlasten personeel dan de grotere. Het aandeel van deze kostenpost in het totaal van de personeelskosten van het kleinere ensemble is 14% en bij de grotere ensembles 20%.

Een ander opmerkelijk verschil tussen de kleine en grote ensembles is dat de kleinere ensembles meer 'overige inkomsten' te genereren dan de grotere. Het aandeel 'inkomsten via uitkoop' in de totale eigen opbrengsten ligt bij de kleinere gezelschappen op zo'n 75% en bij de grotere gezelschappen op 92%. Kleinere ensembles hebben kennelijk meer mogelijkheden aanvullende inkomstenbronnen aan te boren. Ook weten zij relatief meer publieksinkomsten, uitgedrukt ten opzichte van subsidie inkomsten,¹³ te verwerven.

Wat de subsidie inkomsten voor de kleinere ensembles betreft zijn de subsidies van het ministerie van OC&W in vergelijking met de andere subsidieverstrekkers zoals de specifieke fondsen net iets belangrijker dan die voor de grotere ensembles.

De kleinere ensembles ontvangen een lagere uitkoopsom per voorstelling (gemiddeld € 1716,-) dan de grotere (gemiddeld € 3270,-). De uitkoopsom per musicus laat echter een ander beeld zien: € 375,- per musicus voor kleinere ensembles ten opzichte van € 185,- voor de grotere ensembles.¹⁴

Deelpopulatie jazz & geïmproviseerde muziek

De ensembles die zich toeleggen op jazz en geïmproviseerde muziek verwerven gemiddeld zo'n € 10.000,- per jaar meer aan uitkoopsommen dan ensembles gecomponeerde muziek die zich richten op contemporaine repertoire. Daarnaast kregen zij hogere normsubsidies via de Cultuurnota. Dit wordt weer

---

¹³ Zie bijvoorbeeld de inkomsten compositie quotiënt, waarbij de publieksinkomsten worden gedeeld op de subsidie inkomsten, die voor de kleinere ensembles een uitkomst van 0,9 laat zien en voor de grotere ensembles een waarde van 0,68.

¹⁴ Een bedrag van ca. 285 Euro wordt gezien als een minimum gage voor een optreden. Cijfers KNTV 2005.
www.kntv.nl.

enigszins te niet gedaan door de lagere subsidies die door hen worden ontvangen van andere overheden. Alles bij elkaar nemend weet het in jazz & geïmproviseerde muziek gespecialiseerde ensemble gemiddeld meer totale opbrengsten te genereren dan de muziekensembles die zich op hedendaags gecomponeerd repertoire richten. Hoewel enkele ensembles toeslagen voor het spelen van nieuw en Nederlands repertoire ontvangen, kon op basis van de thans verstrekte financiële gegevens, op basis van het jaar 2005, niet bepaald worden of die toeslagen toereikend zijn en effectief.

Conclusie

Het geheel overziend valt toch in bijzondere mate op dat voor alle gezelschappen gezamenlijk het aandeel van de publieksinkomsten in de totale inkomsten ternauwernood de 40% weet te overschrijden. De verstrekte subsidies via de Cultuurnota hebben een doorslaggevende invloed op het productievolume in de bedrijfstak. Het aandeel van inkomsten via uitkopen en recettes is zeer matig en maakt naast de subsidieverstrekkers, zoals overheden en fondsen, de concertpodia tot een belangrijke speler in dit artistieke veld. Zij maken via de door hen verstrekte uitkoopsommen de omvang en de samenstelling van een wezenlijk deel van de artistieke productie van de ensembles mogelijk.

Uit de analyse is gebleken dat niet alleen ensembles in de jazz- en geïmproviseerde muziek kampen met lage inkomsten via uitkopen en recettes, maar evengoed de ensembles gecomponeerde muziek die zich toelagen op het hedendaags en Nederlands repertoiregebied.¹⁵

De beantwoording van het tweede deel van onze vraagstelling, of alternatieve verdelingsscenario's haalbaar zijn, bleek door de grote heterogeniteit in de steekproef niet haalbaar. De vraag of bij toekomstige subsidierondes eventueel andere criteria dan “genre” en/of “repertoire” een rol zouden moeten spelen, kan op basis van dit onderzoek dan ook niet beantwoord worden.

---

¹⁵ Mogelijk gelden lage uitkoopsommen voor de hele kamermuzieksector, dus ook voor de Nederlandse ensembles in het meer toegankelijke klassieke repertoiregebied. Op basis van onze cijfers kan dat evenwel niet hard gemaakt worden, nader onderzoek naar de ontwikkeling van de uitkoopsommen is gewenst.

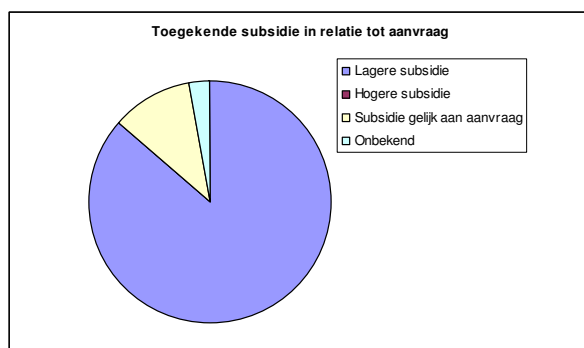
Hoofdstuk 3. Een kwalitatieve analyse van de sector muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen

Het eerste jaar van de huidige cultuurnotaperiode (2005-2008) is afgerond. De eerste balans is opgemaakt. Hoe heeft het afgelopen jaar er voor de betrokken ensembles uitgezien? In aanvulling op de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, verkregen uit de vragenlijst, werd een aantal interviews gehouden met (vertegenwoordigers van) de ensembles. Door deze interviews werd inzicht verkregen in de dagelijkse praktijk van deze ensembles, en werd dieper ingegaan op het effect dat de normering van de subsidie daarop heeft gehad. Ook werd aandacht besteed aan de perspectieven voor de organisatie in de toekomst. De volgende thema's kwamen in de gesprekken aan de orde:

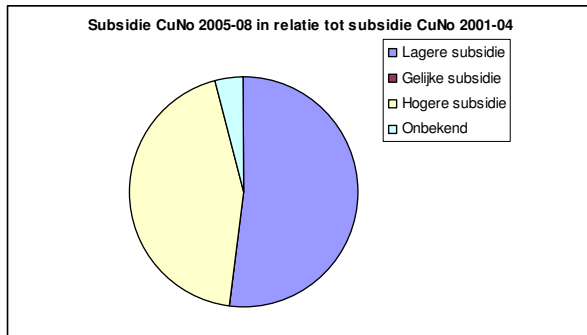
- Hoe zijn de ensembles georganiseerd op het gebied van management?
- Welke invloed had de normering op het management?
- Kloppen de aannames waarop de normering is gebaseerd?
- Hoe is het gesteld met de markt: de concertpodia en uitkoopsommen?
- Hoe zien de ensembles hun toekomst?

De genormeerde subsidie

Als de cijfers over de afgelopen periode naast elkaar gelegd worden, dan blijkt dat het overgrote deel van de 38 ensembles binnen dit onderzoek minder subsidie heeft ontvangen dan bij OC&W werd aangevraagd.

Er moet opgemerkt worden dat zich in deze groep dertien ensembles bevinden die in de voorgaande cultuurnotaperiode geen subsidie hebben ontvangen. Van de ensembles die wel eerder subsidie ontvingen heeft meer dan de helft tevens minder subsidie toegekend gekregen dan in de voorgaande cultuurnota periode.

Management

De organisatiestructuur van de diverse ensembles verschilt nogal van elkaar. Weten sommige ensembles zich gesteund door een kantoor met één of zelfs enkele medewerkers (zakelijk leider, publiciteitsmedewerker, boeker), bij andere ensembles zijn de musici verantwoordelijk voor de dagelijkse organisatie binnen het ensemble en wordt vanuit huis gewerkt. Beide organisatievormen kennen voor- en nadelen.

Binnen een constructie waarbij de musici zelf zorg dragen voor de organisatorische en administratieve activiteiten, worden de korte lijnen binnen de organisatie opgemerkt als pluspunt; de kleine organisatie zorgt voor overzicht. Maar de tijd die men per dag beschikbaar heeft voor alle activiteiten rondom het ensemble is gebonden aan maximaal 24 uur, waardoor waardevolle repetitietijd verloren gaat, wat ten koste kan gaan van de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast is het niet iedereen gegeven behalve een goede muzikant ook een goede zakelijk leider of onderhandelaar te zijn. Een niet-lid van een ensemble kan soms betere uitkoopsommen onderhandelen juist omdat het niet over zijn of haar eigen salaris gaat.

Wanneer een ensemble ervoor kiest een extra werknemer (zakelijk leider) in dienst te nemen, of hiervoor kan kiezen dankzij de cultuurnotasubsidies, is het over het algemeen duidelijk dat de organisatie een stabiele factor kent. De musici hoeven zich geen zorgen te maken over de dagelijkse gang van zaken en kunnen zich helemaal storten op het musiceren. Onze gesprekspartners geven aan dat dit uiterst belangrijk is, opdat de kwaliteit van het repertoire en uitvoeringen hoog gehouden kan worden. Een zakelijk leider beschikt daarnaast over de specifieke kwaliteiten die aan het managementvak verbonden zijn. Een aparte zakelijk leider is natuurlijk wel een extra post op de begroting, wat voor met name de kleinere en jongere

ensembles een reden is (nog) niet ervoor te kiezen. Het levert voor hen nog te weinig op, in termen van organisatie en inkomsten.

Acquisitie

De meeste ensembles zijn zelf verantwoordelijk voor de acquisitie van concerten. Een musicus, zakelijk leider of boeker dient zelf contact op te nemen met de zalen om speelbeurten te regelen voor het ensemble. Sommige ensembles zijn verbaasd dat slechts enkele podia zelf contact opnemen nadat een ensemble informatie heeft toegestuurd. Het regelen van concerten is vanwege het veelvuldige “er achteraan bellen” erg arbeidsintensief. Op de vraag of die taak niet uit te besteden valt naar boekingsbureau’s of impresariaten antwoorden de ensembles dat dit in het marktsegment van de nieuwere muziek en de jazz- en geïmproviseerde muziek niet zo evident is. De toegang tot commerciële impresariaten is lastig. Als gevolg van de lage uitkoopsommen in bovengenoemde genres is het voor veel impresariaten niet aantrekkelijk deze groep ‘in de stal’ op te nemen, omdat de verdienmarge te laag is.

Diverse ensembles kijken met enige nostalgie terug op de rol die het Nederlands Impresariaat (NI) vervulde in de acquisitie van concerten. Het bood aan concertpodia “pakketten of series” met Nederlandse ensembles aan, die gekoppeld werden aan een afnamebudget. Het voordeel was dat het de podia veel werk uit handen nam, doordat inzichtelijk gemaakt kon worden in welke samenhang zij programmeerden. Voor de ensembles gold dat zij via het NI konden rekenen op circa 8 tot 10 speelbeurten per seizoen. Dit maakte het voor hen stukken makkelijker aan het vereiste aantal speelbeurten te komen.¹⁶ Op dit moment voelen de gesprekspartners zich overgeleverd aan de ‘vrije markt’ en hebben zij de indruk dat zij voortdurend onder aan de stapel belanden wanneer zij als eenling een podium benaderen.

Normering

De gesprekspartners geven aan dat de huidige normering nog geen effect heeft gehad op de manier waarop de organisatie gemanaged wordt.¹⁷ Hiervoor geven zij verschillende redenen. Voor enkele ensembles is het afgelopen jaar/ cultuurnotaperiode toevallig een goed(koop) jaar geweest, met soms een overschot op de begroting die ingezet kon worden ter compensatie van tegenvallende subsidie-inkomsten. Andere ensembles hebben in de voorgaande periode geen subsidie ontvangen waardoor de normering in die zin

---

¹⁶ De keerzijde was dat het NI een voorselectie deed van de ensembles die werden aangeboden, waardoor diverse ensembles buiten de boot vielen, en dat het NI plafonds hanteerde in de uitkoopsommen waardoor ervaren ensembles tegen een glazen plafond aanliepen. Zie Tichelaar en Lelieveldt 1999, p. 21-23.

¹⁷ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat enkele ensembles die in vergelijking met voorgaande cultuurnotaperiode heel veel minder subsidie hebben gekregen, niet in onze financiële analyse vertegenwoordigd waren of daarover geen opmerkingen hebben gemaakt ten tijde van het onderzoek. De impact op hun bedrijfsvoering is vanzelfsprekend groter.

geen directe invloed heeft gehad vergeleken met voorgaande jaren. Integendeel, deze nieuwkomers ervaren een grotere budgettaire ruimte omdat voorheen alles betaald diende te worden vanuit de inkomsten van de concerten.

Een tekort op de begroting, als gevolg van het verschil tussen aangevraagde en toegekende subsidies, wordt in veel gevallen gecompenseerd door te bezuinigen op organisatorische activiteiten van de ensembles. Duidelijk bleek dat geen van de ondervraagde ensembles wil korten op de honoraria van de musici. Er wordt liever bespaard op specifieke activiteiten binnen de organisatie. Bijvoorbeeld door sommige managementactiviteiten zonder vergoeding te verrichten (op vrijwillige basis) of in het uiterste geval te schrappen. Daarbij werden bezuinigingen op promotie-activiteiten het meest genoemd. De ensembles die personeel in dienstverband hebben (in loondienst of op freelance basis) geven aan dat de respectievelijke functie doorgaans meer tijd in beslag neemt dan waarvoor betaald wordt. Zo is het niet ongebruikelijk dat een zakelijk leider met een aanstelling voor 0,4 fte in de praktijk eerder 0,5 of 0,6 fte werkt. De extra uren die gestoken worden in het ensemble worden doorgaans niet uitbetaald (of heel incidenteel achteraf in de vorm van een bonus).

Andere activiteiten, in het bijzonder de fondsenwerving, krijgen als gevolg van begrotingstekorten wel extra aandacht. Een neveneffect van een tekort op de begroting is de extra tijd die geïnvesteerd moet worden in de aanvraag van gelden bij overige overheden, fondsen of sponsors, om de belangrijke activiteiten toch te kunnen ondernemen. Deze inspanningen gaan vaak ten koste van de tijd die men kan steken in cruciale organisatorische activiteiten voor het ensemble (zoals promotie en concertorganisatie) en worden om die reden door verschillende ensembles als problematisch ervaren.

Ondanks het feit dat de normering in 2005 nog geen directe en ingrijpende invloed heeft gehad op de bedrijfsvoering, vinden enkele ensembles dat het basisbudget van 14.000 Euro veel te laag is om de organisatie ook in de toekomst draaiende te houden. De managementkosten zijn te hoog en de inkomsten uit optredens en eventuele inkomsten van andere overheden en/ of particuliere fondsen compenseren dit onvoldoende.

Daarnaast zetten enkele grotere ensembles (+10 musici) vraagtekens bij de verdubbeling van de basisnorm subsidie voor grote ensembles. Deze wordt door hen als onvoldoende ervaren. Een ensemble met vier musici krijgt relatief (per musicus) meer subsidie dan een ensemble met tien musici, ook al geldt voor het

grotere ensemble een verdubbeling van het basisbedrag.¹⁸ Zij pleiten voor nader onderzoek om na te gaan of een subsidieverdeling op basis van het aantal musici rechtvaardiger is.

Voor onze gesprekspartners geldt voorslagnog dat de manier waarop de ensembles gemanaged worden, ongewijzigd bleef. De resultaten van het jaar 2005 en de begroting voor 2006 geven nog geen aanleiding om de ingezette koers (drastisch) te wijzigen. Sommigen vinden het nog wat vroeg om een goed oordeel te kunnen geven over de bedrijfsresultaten en verwachten dat pas later in deze cultuurnotaperiode het beeld helderder zal worden.

De markt, speelbeurten en uitkoopsommen

Het beeld dat door de ensembles over de huidige podiumpraktijk wordt geschetst is over het algemeen gelijkklopend: men signaleert afnemende speelmogelijkheden in Nederland en dalende uitkoopsommen in de afgelopen drie tot vijf jaar. Welke gevolgen heeft dit voor de bedrijfsvoering en de artistieke activiteiten van de ensembles?

Verschillende ensembles geven aan dat er in Nederland momenteel maximaal tien podia zijn waarop ze met enige zekerheid of regelmaat geprogrammeerd worden. In de afgelopen jaren zijn zeker vijf á tien podia komen te vervallen. Daarnaast signaleren nagenoeg alle ensembles dat de uitkoopsommen in Nederland in de afgelopen periode lager zijn geworden. Debet aan deze situatie zijn de magere programmeringsbudgetten waarover concertpodia beschikken, waardoor met name het risicovolle repertoire onder druk komt te staan, c.q. minder vaak geprogrammeerd wordt.¹⁹ Door afname van dergelijke speelplekken ontstaat ook meer concurrentie om de schaarse speelbeurten. De podia kunnen in dit geval kiezen uit een overmaat van aanbod en als gevolg daarvan ook een lagere uitkoopsom bedingen.

Er zijn voldoende (semi-prof) ensembles die willen/ kunnen spelen voor uitkoopsommen die lager zijn dan de uitkoopsommen die de ensembles uit dit onderzoek over het algemeen vragen. Dit wil echter niet zeggen dat de ensembles uit ons onderzoek ervoor kiezen onder de eigen kostprijs te spelen, maar de druk wordt als zeer hoog ervaren. De ensembles zijn van mening dat bij veel podia een gebrek aan kennis is over (nieuwere) muziek en dat dit in hun nadeel werkt. Zij vrezen dat er door de podia steeds meer in

---

¹⁸ De matige respons op de financiële deel van ons onderzoek, gekoppeld aan de grote heterogeniteit van de ensembles in onze steekproef maakte het voor ons onmogelijk om deze bewering te toetsen. Noodzakelijkerwijs beperken wij ons in dit hoofdstuk dan ook tot de weergave van de opvattingen en ervaringen van de ensembles.

¹⁹ Omdat ons onderzoek zich beperkt tot het jaar 2005 kunnen we deze beweringen niet staven. Helaas is er geen onderzoek voor handen dat meer inzicht geeft in programmering van concertpodia en de uitkoopsommen die betaald worden. Nader onderzoek is gewenst.

eerste instantie naar de uitkoopsom en mogelijke recettes wordt gekeken in plaats van naar de inhoudelijke onderscheidende artistieke kwaliteit die zij te bieden hebben.

De toekomst

De gesprekken met de ensembles bevestigen het beeld uit onze financiële analyse in hoofdstuk 2, dat het op dit moment, zij het met moeite, mogelijk is de eindjes aan elkaar te knopen. Het aantal speelplekken is klein en lijkt terug te lopen, waarbij ook de uitkoopsommen te wensen over laten. De komende drie jaar zullen de ensembles dezelfde normsubsidies blijven ontvangen. Hoe zien de ensembles de toekomst tegemoet?

Omdat de afzetmarkt in het binnenland steeds kleiner wordt, zien enkele ensembles zich genoodzaakt de buitenlandse speelpraktijk te intensiveren. Ondanks het feit dat men in het buitenland vaak wel een hogere uitkoopsom krijgt, zal dit niet altijd een positievere eindbalans opleveren. Mede door hogere kosten (voor reis- en verblijfkosten) zijn deze uitvoeringen lang niet altijd winstgevend. Zij tellen wel mee voor de nodige speelbeurten en dragen bij aan de (internationale) naamsbekendheid en artistieke reputaties van de ensembles. Dit kan een positief effect hebben op het aantal speelbeurten in Nederland.

Aan de ensembles werd de vraag gesteld of het wellicht een idee is om voor de organisatie van concerten en de acquisitie ervan de krachten te bundelen. Is het zinvol een zakelijk leider voor meerdere ensembles tegelijk te laten werken of een overkoepelende organisatie de boekingen te laten doen en op die manier kosten te besparen?

Dit lijkt in theorie een mooie constructie, maar in de praktijk werkt het volgens de ensembles toch anders. Er ontstaat voor een zakelijk leider een onwerkbaar situatie wanneer hij of zij voor meerdere verschillende ensembles werkt. De verschillende ensembles eisen een volledige toewijding van een zakelijk leider, maar dat kan haast niet wanneer je twee of meer ensembles onder je hoede hebt (o.a. aanwezigheid bij concerten, belangenconflicten bij het aanbieden van ensembles aan zalen).

In de praktijk blijkt dan ook dat organisaties die (in het verleden) voor een dergelijke constructie hebben gekozen, toch werkten met een aparte werknemers per ensemble in plaats van één persoon die de verantwoordelijkheid heeft voor meerdere ensembles. Dit gold bijvoorbeeld voor The Office die een tijd lang het management deed van enkele muziekensembles tegelijkertijd. De praktijk leerde dat het niet mogelijk was per persoon meerdere ensembles te beheren. De tijd die aan elk ensemble apart kon worden besteed was niet voldoende, zodat uiteindelijk toch voor ieder nieuw ensemble een extra werknemer in

dienst moest worden genomen.²⁰ De winst die de gezamenlijke huisvesting opleverde was minimaal, omdat kantoorkosten en huisvesting sowieso niet zo zwaar op de begroting van het gemiddelde ensemble drukken.

Als pluspunten van een dergelijke organisatievorm zien de ensembles de uitwisseling van expertise tussen de verschillende medewerkers en gezamenlijke promotiecampagnes, maar een gezamenlijke organisatie zal op het gebied van management van verschillende ensembles, niet of nauwelijks verschillen van een constructie waarbij de ensembles onafhankelijk van elkaar werken en af en toe een bijeenkomst beleggen waarin alle betrokken informatie uitwisselen.

Co-producties

Opvallend genoeg waren enkele ensembles wel positief over verdergaande inhoudelijke samenwerkingsverbanden tussen de ensembles, in de vorm van zogenaamde co-producties. Een samenwerkingsverband met derden (andere muziekensembles of andere podiumkunstdisciplines) levert een bundeling van krachten op (van musici en management) waardoor men niet alleen kan proberen nieuwe markten te verkennen en aan te boren, maar bovendien een beroep kan doen op een grotere variatie aan projectsubsidies. Een aantal ensembles geeft aan dat deze uitvoeringen soms extra inkomsten hebben gegenereerd waarmee tegenvallende uitkoopsommen van eigen activiteiten (hun reguliere speelpraktijk) gecompenseerd konden worden. Als belangrijkste positieve effect werd genoemd dat via co-producties een nieuw publiek kan worden geworven onder het onder het publiek van de andere co-producent en/ of dat men extra speelbeurten krijgt op podia waar men (gezien het genre of repertoire) niet gauw zou spelen. Men kan hierbij denken aan de samenwerking tussen een jazzensemble en een filmproductie, een klassiek strijkkwartet met een toneelgroep, of een jazzensemble met een klassiek kamermuziekensemble. Dergelijke projecten zijn vaak arbeidsintensief, en worden niet geschikt geacht als ‘structurele formule’, maar wel degelijk als een belangrijke manier om nieuwe markten te verkennen voor interessante artistieke producten.

---

²⁰ Mededeling Lucine Schipper van The Office.

Hoofdstuk 4. Conclusies en aanbevelingen nader onderzoek

In het voorafgaande is een verzameling muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen onderzocht naar allerlei aspecten van zakelijke en artistieke bedrijfsvoering. Zo zijn in hoofdstuk 2 de opbrengstenstructuur en de kostenstructuur van veertien ensembles los van elkaar onderzocht maar ook met elkaar in verband gebracht en geanalyseerd. Daaruit viel bijvoorbeeld af te leiden dat een soort ‘matching’ structuur,²¹ bijvoorbeeld in de vorm van één op één relaties tussen bepaalde opbrengsten of kostencomponenten, niet te ontdekken viel.

De vraag of de huidige verdeling van de Cultuurnotasubsidies voldoet voor de realisering van de huidige muziekpraktijk van de betrokken ensembles kan in zoverre positief worden beantwoord dat de omvang en de verdeling van de subsidies onontbeerlijk is om de gezelschappen financieel in evenwicht te houden. In lijn met de adviezen van de Raad voor Cultuur worden de subsidies en toeslagen behalve voor de managementkosten ook gebruikt om de uitvoeringspraktijk van de musici te financieren. De uitkoopsommen zijn immers niet voldoende om deze kostenpost te dekken.

In tegenstelling tot hetgeen de Raad voor Cultuur beweerde, blijken lage uitkoopsommen niet aan de jazz- en geïmproviseerde muzieksector voorbehouden. Uit de financiële analyse blijkt dat binnen elk genre (jazz, hedendaags gecomponeerd, niet-westers) de financiële vergoeding van de podia niet in verhouding staat tot de kosten die met een optreden gepaard gaan. In hoofdstuk 2 werd beschreven dat enkele jazz-ensembles hogere uitkoopsommen ontvangen dan ensembles binnen de (hedendaagse) gecomponeerde muziek. Deze constatering zorgt dat een van de aannames die als basis dient voor de normering onder druk komt te staan en heroverweging behoeft.

Door de relatief korte periode waarin het onderzoek moest plaatsvinden, zijn we er niet in geslaagd een voldoende evenredige respons te krijgen van ensembles uit alle muzikale genres. In de steekproef waren de ensembles gecomponeerde muziek en de jazz- en geïmproviseerde muziek oververtegenwoordigd. We kunnen dan ook niet toetsen of het terecht is van de Raad voor Cultuur te veronderstellen dat de klassieke kamermuziek muziekensembles hogere uitkoopsommen kunnen bewerkstelligen. Ook konden we op basis

---

²¹ Matching structuur wordt in de financieringsliteratuur gedefinieerd als een afstemming van omloopsnelheden van activaposten in de balans op de looptijden van de financieringsvormen aan de passivazijde (‘gouden balans regel’). In dit onderzoek gaat het om afstemming van bepaalde opbrengstcomponenten (via een bekostigingsstelsel) uit de resultatenrekening op bepaalde kostencomponenten. Als voorbeeld kan worden gedacht aan uitkoopsommen die worden gebruikt voor de activiteitlasten personeel en materieel en cultuurnota subsidies en subsidies van fondsen voor de beheerkosten personeel en materieel. Dit soort verbanden wordt vaak opgelegd of nagestreefd door subsidiegevers via de subsidievoorwaarden aan de ontvangers van de gelden ten aanzien van het door hen te voeren beheer.

van aangeleverde cijfermateriaal geen voorstellen doen omtrent alternatieve verdelingsscenario's voor de normsubsidies.

De grotere muzikensembles (+10 musici) gaven in de gesprekken aan dat een subsidietoekenning per musicus een optie zou kunnen zijn voor een meer billijke verdeling van de subsidie. De in ons databestand aanwezige cijfers boden evenwel onvoldoende houvast om deze suggestie op zijn realiteitsgehalte te toetsen.

Hoewel bij de subsidiëring van muzikensembles binnen hetzelfde repertoiregebied zoveel mogelijk wordt uitgegaan van een vergelijkbare basisnormsubsidie, blijkt dat in de speelpraktijk de 'marktwaarde' van vergelijkbare ensembles onderling sterk kan verschillen. In de uitkoopsom komen namelijk dikwijls ook tot uitdrukking afspraken omtrent de promotieactiviteiten rondom specifieke concerten (door een ensemble zelf, dan wel door een zaal) en de kwaliteit en reputatie van een ensemble.²²

Het is daarom ook problematisch om aanbieders van concerten via een centraal subsidiesysteem te compenseren voor tegenvallende uitkoopsommen, zolang niet duidelijk is of er inderdaad sprake is van het falen van de podia, en waardoor dat precies veroorzaakt wordt. Er werd tijdens dit onderzoek door verschillende muzikensembles verwezen naar het feit dat verschillende lokale podia lijden onder een tekortschietend lokale cultuurpolitiek en kampen met teruglopende subsidies, waardoor er geen programmeringsbudgetten meer zijn. Maar gebundelde cijfers over die situatie en veranderingen op de podia ontbreken. Ook ons onderzoek kon daarover geen uitsluitsel geven omdat wij ons beperkten tot het subsidiejaar 2005. Het lijkt ons ten behoeve van een nadere verkenning van andere subsidiescenario's verstandig nader onderzoek te laten doen naar het functioneren van de muziekpodia over een langere periode. Daarbij zou moeten worden ingegaan op de veranderingen in de programmeringen en de ontwikkeling van de uitkoopsommen en de visie van concertpodia en musici op deze ontwikkelingen. Daarnaast is het verstandig periodiek de financiële huishouding van de ensembles te blijven volgen. Op die manier kan verder gewerkt worden aan een optimale afstemming van de activiteiten van de gesubsidieerde muzikensembles met die van de concertpodia in Nederland.

---

²² Het is een lofwaardig streven de subsidies zo billijk mogelijk te willen verdelen. Het probleem daarbij is echter dat het aantal variabelen dat meespeelt in het bepalen van een prijs (uitkoopsom) voor een ensemble zo groot is, dat het nagenoeg onmogelijk is het in één model te vatten. Er zijn factoren die moeilijk in getallen tot uitdrukking zijn te brengen, zoals de factor 'artistieke kwaliteit', waarin niet alleen de spelkwaliteit, maar ook de repertoirekeuze, innovatie, ambachtelijkheid, en authenticiteit tot uitdrukking kan worden gebracht. Al vanaf het begin van de subsidiëring van de muzieksector in 1918 stoeien de muziekadviseurs met de vraag hoe een zo billijk mogelijk systeem te ontwerpen.

Bijlage A: Overzicht muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen in de cultuurnota 2005-2008

Amsterdam Loeki Stardust Quartet	Jazz & Wereldmuziek Kollektief*
Aurelia Saxofoonkwartet	Jazz in Motion*
Bik Bent Braam*	Moer-Staal/ De Kift
Black Straight Music	Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam
Brisk	Opera Trionfo Jong Muziektheater*
Brokken	Palinckx*
Calefax*	Parkanyi Kwartet
Camerata Trajectina*	Paul van Kemenade Quintet
Cappella Pratensis	POW*
Cello Octet Conjunto Ibérico	Proma*
De Helling	Prosis
dOeK*	Raras Budaya*
DoelenEnsemble*	Rosa Ensemble
Dutch Jazz Orchestra	Schönberg Kwartet*
Egidius	Slagwerkgroep Den Haag*
Ensemble Loos	Stroom
Het Mondriaan Kwartet*	Tam Tam Productions
Instant Composers Pool	The Jungle Warriors
Iraqi Maqam Ensemble	Utrecht String Quartet

* Deze ensembles hebben financiële gegevens aangeleverd voor dit onderzoek

Bijlage B: Financiële kerngegevens muziekensembles

Bijlage C: Overzicht gesprekspartners

1e lunchbijeenkomst VNME

- Bik Bent Braam
- Utrecht String Quartet
- Doelen-ensemble
- Camerata Trajectina
- Stichting dOek

2e lunchbijeenkomst VNME

- Palinckx
- Calefax
- Tina de Swart (Management)

Persoonlijke gesprekken

- Lucien Schipper (The Office)
- Renee Jonker (Raad voor Cultuur)
- Stichting Jazz in Motion
- Frits Selie (VNME)
- Marjolein van Gernerden (FAPK)

Telefonische interviews

- Annemiek Ebbink (Rumbatá)
- Willem van Merwijk (Aurelia Saxofoon Quartet)

Bijlage D: Beknopte Literatuurlijst

Frey, B., “*Arts & Economics: analysis & cultural policy*, 2nd ed., Springer, 2004.

Lelieveldt, P., *Muziek in het Oosten, de concertpodia in de provincies Gelderland en Overijssel*, dl. 1, gemengde podia en podia voor klassieke muziek. Kunst en kunstbeleid, Rijksuniversiteit Groningen, 2001.

Puffelen, F. van, *Culturele economie in de lage landen*, Boekmanstudies, Amsterdam, 2000.

Raad voor Cultuur, *Spiegel van de Cultuur: Advies Cultuurnota 2005-2008, Deel 8: Muziek en Muziektheater*.

Tichelaar, Wilma en Philomeen Lelieveldt, *Strijkkwartetten in Nederland*, Amsterdam 1999.

Towse, Ruth (ed.), *A Handbook of Cultural Economics*, Edward Elgar Publishing, 2005.

Bijlage E: Vragenlijst

Universiteit Utrecht

Vragenlijst subsidieonderzoek muziekensembles

Het beheer en de verantwoording over de meerjarige instellingssubsidies voor muziekensembles en kleinschalige muziektheatergezelschappen in het kader van de Cultuurnota 2005- 2008 is door het ministerie van OC&W in mandaat overgedragen aan het Fonds voor de Amateurkunst en Podiumkunsten.

De 38 betrokken ensembles worden vanuit de Cultuurnota ondersteund met een instandhoudingssubsidie die voorziet in het bekostigen van basale voorwaarden om als ensemble te kunnen bestaan. Daarbij denkt de Raad voor Cultuur aan de kosten van administratieve en organisatorische ondersteuning, promotie en het onderhouden van een website. Deze kosten zijn door de Raad geraamd op een gemiddeld normbedrag van € 14.000,- per jaar, ongeacht de omvang van het gezelschap. Een extra toeslag is geadviseerd voor ensembles die zich buitengewoon inspannen voor nieuw repertoire en voor de muziek van Nederlandse scheppende toonkunstenaars. De lagere gemiddelde uitkoopsommen in de jazz- en geïmproviseerde muziek worden gecompenseerd door het normbedrag voor deze groepen op € 49.000,- te stellen. Dit bedrag wordt verdubbeld voor de grote groepen en ensembles in dit genre. De huidige subsidieverdeling - de verschillende normbedragen - is aldus gebaseerd op het genre (en de daarmee samenhangende marktpositie) en repertoire van de ensembles.

In de loop van de Cultuurnotaperiode 2005 - 2008 moet duidelijk worden of deze middelen 'voldoende' zijn voor de reguliere muziekpraktijk van de ensembles.

Het FAPK en de Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles (VNME) willen daarom dat de huidige verdeling en besteding van het beschikbare budget geïnventariseerd wordt.

Aan de Universiteit Utrecht is opgedragen deze inventarisatie uit te voeren. Na overleg met het FAPK en de VNME hebben de uitvoerders besloten het onderzoek als volgt uit te voeren:

Voldoet de huidige verdeling van de Cultuurnota subsidies voor de realisering van de reguliere muziekpraktijk van de betrokken ensembles? Zijn alternatieve verdelingsscenario's haalbaar?

Op basis van de vragenlijst zullen verschillende variabelen worden geoperationaliseerd om te verkennen of bij toekomstige subsidierondes andere criteria dan "repertoire" en/of "genre" valide zouden kunnen zijn. Daarnaast zal met enkele Raadsadviseurs worden gesproken over de achtergronden en wijze van vaststelling van de normbedragen voor de verschillende groepen en mogelijke alternatieven. Met circa 12 ensembles zullen vraaggesprekken worden gehouden om meer inzicht te krijgen in de werkwijze en organisatie van de ensembles, de relaties met de podia, alsmede de manier waarop door hen gewerkt wordt met de normsubsidies. De resultaten van dit onderzoek zullen worden verwerkt in een beleidsrapport.

Wij vragen u vriendelijk om deze vragenlijst per ommegaande ingevuld te retourneren.

Uiterlijk **5 mei 2006** dienen wij uw vragenlijst retour te hebben. Dit in verband met het uitbrengen van het beleidsadvies aan de staatssecretaris. U kunt de ingevulde vragenlijst in de antwoordenvolpoe sturen naar:

Instituut Media en Representatie, Universiteit Utrecht
tav Drs. Jos Grazell
Kromme Nieuwegracht 29
3512 HD Utrecht

1.

Er wordt vaak gesproken over de “reguliere muziekpraktijk” van de ensembles. In de praktijk is de definitie van deze “reguliere muziekpraktijk” niet altijd eenduidig. Wanneer *u* spreekt over de reguliere muziekpraktijk van uw ensemble, wat verstaat u daar onder? Welke activiteiten vallen binnen de reguliere muziekpraktijk, en welke niet? Vul hiervoor tevens onderstaande tabel in

Reguliere muziekpraktijk	Niet - reguliere muziekpraktijk

2.

Voor het verkrijgen van inzicht in de kosten/ baten met betrekking tot uw ensemble is het van belang dat wij een overzicht krijgen van de cijfers over het afgelopen jaar. Hier kunt u in eerste instantie volstaan met de gegevens zoals deze door uw ensemble aangeleverd dienen te worden bij OCW (Model II en III van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen van april 2005).

Zou u zo vriendelijk willen zijn om bijlage I in te vullen, of een kopie van de modellen zoals deze door u bij OCW zijn ingediend mee te sturen.

3.

Dit jaar zijn de modellen voor specificatie op de exploitatierekening komen te vervallen. Om echter toch een volledig beeld te krijgen van de gegevens, vragen wij u vriendelijk om de bijgevoegde modellen voor specificatie (grotendeels gebaseerd op de modellen uit het *Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen* van 2001) in te vullen. Hiervan zijn kopieën toegevoegd als bijlage. Zou u zo vriendelijk willen zijn om de bijlagen II en III in te vullen.

4.

Wellicht dat u met het aanleveren van deze gegevens een aantal zaken signaleert waar u ons nog extra op wilt wijzen. Gegevens waar u bij voorbaat wellicht misvattingen verwacht of een toelichting waarvan u zelf van mening bent dat die noodzakelijk is voor een (goed) totaalbeeld met betrekking tot de financiële verantwoording van uw ensemble.

Zou u vriendelijk willen zijn om hieronder uw eventuele toelichting op de gegevens de noteren met vermelding van een contactpersoon waar wij contact mee op kunnen nemen voor nadere vragen?

5.

Heeft u daarnaast nog op- of aanmerkingen over deze vragenlijst/dit onderzoek?

Tot slot willen wij graag van u een aantal gegevens met betrekking tot uw ensemble

Naam ensemble	-
Vestigingsplaats/ Standplaats	-
Contactpersoon	-
Adres	-
Postcode + plaats	-
Telefoonnummer	-
E-mailadres	-
Aantal musici (en fte)	-
Bezetting/ samenstelling ensemble	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
Genre/ repertoire	-
Zakelijke leiding	-
Artistieke leiding	-
Jaar van oprichting	-
Jaar eerste rijkssubsidie	-

Zou u daarnaast ook uw medewerking willen verlenen in de vorm van een persoonlijk interview met een van de onderzoekers?

Ja / Nee

Hartelijk dank voor uw medewerking!

U kunt de ingevulde vragenlijst retour sturen in de bijvoegde enveloppe, naar:

Instituut Media en Representatie, Universiteit Utrecht
tav drs. Jos Grazell
Kromme Nieuwegracht 29
3512 HD Utrecht

Bijlagen:

Specificatiemodellen

- Functionele exploitatierekening
- Specificatie functionele exploitatierekening (Algemeen)
  - Baten
  - Beheerlasten
  - Activiteitenlasten
- Kwantitatieve gegevens (Podiumkunsten)
  - Uitvoeringen in Nederland
  - Uitvoeringen in buitenland
  - Specifieke uitvoeringen

Bijlage I

Functionele exploitatierekening (2005)		
		Boekjaar 2005
Baten		
Directe opbrengsten		
1.	Publieksinkomsten	
2.	Overige inkomsten	
	<i>Totaal directe opbrengsten</i>	
Indirecte opbrengsten		
3.	Diversen	
	<i>Totaal indirecte opbrengsten</i>	
Bijdragen		
4.	Subsidie minister OCenW	
5.	Subsidie overige overheden	
6.	Overige bijdragen	
	<i>Som der baten</i>	
Lasten		
7.	Beheerlasten: Personeelslasten	
8.	Beheerlasten: Materiële lasten	
9.	Activiteitenlasten: Personeelslasten	
10.	Activiteitenlasten: Materiële lasten	
	<i>Som der lasten</i>	
11.	Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	
12.	Afwaardering op beleggingen resp. effecten	
13.	Rentelasten en soortgelijke kosten	
	<i>Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening</i>	
14.	Buitengewone baten	
15.	Buitengewone lasten	

Specificatie functionele exploitatierekening (Algemeen): Baten		
		Boekjaar
Baten		
1	Publieksinkomsten	<i>(Specificeer waar nodig)</i>
1.1	Kaartverkoop	
	• Recettes	
	• Partage	
	• uitkopen	
1.2	Horeca bij voorstellingen	
1.3	Opbrengst radio en televisie	
1.4	Verkoop van o.a. programma's, beeld- en geluidsdragers	
1.5	Overige publieksopbrengsten	
	<i>Totaal publieksinkomsten</i>	
2	Overige inkomsten	<i>(Specificeer waar nodig)</i>
2.1	Directe sponsoring	
2.2	Royalties	
2.3	Zaalverhuur (hoofdtak)	
	<i>Totaal overige inkomsten</i>	
3	Diversen	<i>(Specificeer waar nodig)</i>
3.1	Algemene sponsoring	
3.2	Losse horeca	
3.3	Zaalverhuur (neventaak)	
	<i>Totaal diversen</i>	
4	Subsidie minister van OCenW	
4.1	Jaarlijkse subsidie uit de Cultuurnota	
4.2	incidentele subsidies <i>(specificeer per subsidie)</i>	
	<i>Totaal subsidie minister van OCenW</i>	
5.	Subsidies overige overheden	<i>(Specificeer per subsidie)</i>
5.1	Subsidie overige rijksoverheid	
5.2	Subsidie provincie	
5.3	Subsidie gemeenten	
5.4	Overige subsidies	
	<i>Totaal subsidies overige overheden</i>	
6	Overige bijdragen	
6.1	Bijdrage Vrienden van	
6.2	Diverse bijdragen	
6.3	Vrijval gepassiveerd investeringsbedrag	
	<i>Totaal overige bijdragen</i>	

Specificatie functionele exploitatierekening (Algemeen): Beheerlasten				
Beheerlasten			Boekjaar	
1.	Personeelslasten			
1.1	Personeelslasten per onderdeel		Specificeer alle personeelskosten die samenhangen met een of meer van onderstaande onderdelen van de organisatie en geef per categorie aan hoeveel FTE's direct samenhangen met de betreffende kosten. Vermeld daarnaast eventuele FTE's waaraan geen kosten zijn verbonden (m.a.w. onbetaalde arbeid). Splits de kosten/ fte tevens uit naar (a) administratieve ondersteuning en (o) organisatorische ondersteuning.	
			Kosten	fte
	• Directie	(a)		
		(o)		
	• Secretariaat	(a)		
		(o)		
	• Personeelszaken	(a)		
		(o)		
	• Financiële zaken	(a)		
		(o)		
	• Algemene en huishoudelijke zaken	(a)		
		(o)		
1.2	Overige personeelslasten		Specificeer alle personeelskosten die niet met een van bovenstaande categorieën samenhangen, maar te maken hebben met het beheerpersoneel als geheel (zoals gratificaties, scholingsbudget etc.). Splits de kosten/ fte tevens uit naar (a) administratieve ondersteuning en (o) organisatorische ondersteuning.	
			Kosten	fte
	•	(a)		
		(o)		
	•	(a)		
		(o)		
	•	(a)		
		(o)		
	•	(a)		
		(o)		
1.3	Managmentijd		Specificeer alle personeelskosten die betrekking hebben op het management van het ensemble. Splits de kosten/ fte uit naar activiteit.	
			Kosten	fte
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			
2.	Materiële lasten (specificeer waar nodig)			
2.1	Huisvesting			
2.2	Kantoorkosten			
2.3	Algemene publiciteitskosten			
2.4	Afschrijvingskosten			

Specificatie functionele exploitatierekening (Algemeen): Activiteitenlasten				
Activiteitenlasten		Boekjaar		
3.	Personeelslasten			
3.1	Personeelslasten	Specificeer de personeelslasten die met de activiteit of categorie van activiteiten samenhangen. Geef per categorie aan hoeveel fte's direct samenhangen met de betreffende kosten. Maak onderscheid tussen vast personeel (v), gastpersoneel (g) en honoraria (h).		
		Kosten	fte	Onbetaalde fte
	• artistieke leiding			
	• (v)			
	• (g)			
	• (h)			
	• artistiek kader (regisseurs, ontwerpers)			
	• (v)			
	• (g)			
	• (h)			
	• uitvoering (acteurs, dansers, musici)			
	• (v)			
	• (g)			
	• (h)			
	• technisch personeel			
	• (v)			
	• (g)			
	• (h)			
	• overig personeel (specificeer hieronder)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
	• (..)			
3.2	Overige personeelslasten	Specificeer alle overige personeelskosten die met de activiteit of categorie van activiteiten als geheel samenhangen		
		Kosten	fte	Onbetaalde fte
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			
	•			

Specificatie functionele exploitatierekening (Algemeen): Activiteitenlasten		
Activiteitenlasten		Boekjaar
4.	Materiële lasten	
4.1	Vorbereidingskosten	
	• Huur repetitieruimte	
	• Huur en aanschaf instrumenten/ bladmuziek	
	• Zaalhuur	
	• Overige voorbereidingskosten	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
4.2	Uitvoeringskosten	
	• Reis- en transportkosten	
	• Séjours	
	• Auteursrechten	
	• Overige uitvoeringskosten	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
4.3	Specifieke publiciteit (o.a. programma's, advertenties, affiches)	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
4.4	Afschrijvingen (o.a. instrumenten, decors)	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	
	•	

